

Oponentský posudek na magisterskou práci Karin Jancykové „Kulturní předporozumění v religionistice. Interpretace Lotosové sútry“ (HTF UK Praha 2006, 78 str.)

Předložená práce představuje vyvážené a vhodné spojení religionistické teorie, metodologie a rozdílných interpretací buddhistického textu Lotosové sútry, považovaného za nejbližší „západnímu“ monoteismu, totiž především křesťanství. Zmíněná sútra byla využívána misionáři při pokusech o christianizaci v jižní a jihovýchodní Asii a zvláště potom na Dálném východě. Jancyková se zevrubně zabývá fenoménem tzv. předporozumění (Vorverständnis), který by měl být v čisté religionistice co nejvíce potlačen, ale je v ní zavrtán jako červ, kterého je těžko se úplně zbavit. Jde o rozpor mezi badatelským subjektem, kterým bude vždycky *homo religiosus*, *zakotvený ve vlastním historickém, společenském a náboženském prostředí* a zkoumaným objektem, totiž konkrétním náboženstvím. To všechno autorka nejenom popisuje, ale i rozebírá a má řadu vlastních názorů a podnětů. Je také velmi kritická, což je dobře. Například při hodnocení obecného přístupu k nadřazenému pojmu „kultura“ (s. 9 – 12), kde si dokonce klade vlastní konkrétní otázky.

Historická pasáž o interakci křesťanských a buddhistických tradic (s. 13 – 16) je napsána suverénně a podařeně, stejně jako pasáž o buddhismu v produkci německé religionistiky (s. 16 – 18), která tvoří odrazový můstek pro další rozvíjení práce. Je zajímavé, že právě buddhismus, jenž je „náboženstvím bez Boha“, ale s řadou zbožněných postav a božských sil, stál od konce 19. století u zrodu religionistiky. A to i české. O. Pertold, V. Lesný, D. Zbavitel, V. Miltner, J. Filipický a z mladších J. Holba byli nebo jsou indology, stejně jako byl indologem M. Eliade.

Jancyková před vlastní prezentací a interpretací Lotosové sútry uvádí čtenáře do problematiky výkladem základních buddhistických pojmů (s. 19 – 27). Tato pasáž je nejenom užitečná, ale i pěkně napsaná s využitím odborné literatury a jde vysoko nad rámec encyklopedických hesel. Encyklopedie Jancyková zřejmě záměrně nepoužívá a nemá je ani v bibliografii, i když si myslím, že by se tam alespoň některé od českých autorů (např. Miltnerova a Filipického (nakl. Práce a Libri) měly objevit.

Autorka se snaží přepisovat buddhistická jména a pojmy co nejvěrněji, což je jistě správné u titulů a v citacích. Ale v běžném textu bych byl pro zažitě české výrazy, psal bych např. mahájána, šúnjata, bódhisattva.

Jádro pramenné základny práce tvoří kritické převyprávění Lotosové sútry (s. 27 – 37) s využitím různých, někdy kontroverzních překladů. Jancyková je všechny prošla a srovnala. To je další důležitý odrazový můstek pro její následující výklady. Obsahuje řadu vybraných citátů a překladů.

Jancyková potom analyzuje vlivy předporozumění na interpretaci tohoto významného textu u M. von Borsigové (s. 38 – 43) aj. Wacha (s. 43 – 51) a oba přístupy srovnává, aby je nakonec označila za religionisticky nesprávné. Z hlediska křesťanství byly napsány s co největší mírou oportunistu se snahou nalézt v buddhismu archetypy monoteismu, což se příliš nepodařilo. Zde spatřuji těžiště celé práce a také ve velmi obsažné části o vlivu kulturního předporozumění. Jancyková vlastně nastiňuje dichotomii Východu a Západu.

Výklad o vlivu předporozumění na tvorbu pojmových analogií, opět svědomitě dokumentovaném na příkladech různých autorů (s. 54 – 63) je v české religionistice dosud neznámý a jen pro tuto skutečnost si Jancyková zaslouží absolutorium.

Část o roli předporozumění v náboženském a kulturním dialogu (ekumenismu) je vysoce aktuální, i když hlavním problémem není dnes buddhismus, ale spíše islám.

Závěr práce mohl být delší, německé resumé je velmi pěkné. Přílohy byly voleny vhodně, ale chybí u nich, odkud byly převzaty. To platí i o ilustrativní galerii autorů (spíše badatelů). Vědecký aparát i bibliografie jsou udělány svědomitě a s velkou akribií, stejně jako v magisterských pracích neobvyklé rejstříky.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení známkou „výborně“.

Praha, 19. 4. 2006

Prof. Dr. Blahoslav Hruška, DrSc.